

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. De Vnionis subiecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

lore producente, sed vel à solo Deo, vel à Deo & manu, &c.

SECTION IV.

De Vnionis subiecto.

- 87 **Q**uia per vnionem videtur vtraque pars perfici intrinsecè, non meliùs poterit decidi quomodo vtraque pars circa vnionem se gerat, quàm præmittendo quid requiratur vt vna res ab aliâ perficiatur.

SUBSECTIO PRIMA.

Subiectum informationis non petit causalitatem in formam, aut vnionem.

Docui olim, non opus esse sustentatione, vt vna res aliam informet vel perficiat. Id ostendi exemplo animi rationalis, qui corpus verè informat & perficit, à quo tamen non sustentatur. Addidi etiam exemplum à subsistentiâ Verbi petrum, hæc enim etiam perficit humanitatem sine dependentiâ ab ipsâ: quam doctrinam nonnulli reiciunt, opinantes, nullam rem posse perfici, nisi ab eâ quàm materialiter causat. Mouentur Primò, quia perfectio non est sine motu, motus autem non est sine causalitate. Secundò, quia aliunde non potest explicari, cur Verbum non perficiatur per vnionem humanitatis, quandoquidem verè denominatur intrinsecè ab illâ vnium, &c.

- 88 Res hæc debet exactè declarari, & quidem Primò doctrina horum manifestè reijcitur, quia materia prima non solum perficitur per vnionem cum animo rationali, quàm causat materialiter, sed multo magis & principalis per ipsum animum, quem nullo modo causat; ergo, si perfectio in genere causæ formalis non prouenit nisi à motu formaliter, id est à re causata materialiter, non poterit materia perfici ab animo rationali quem non causat, sed à solâ vnione quàm producit materialiter.

- Dices: Perficitur ab animo mediante vnione quàm causat, etiam si non causat ipsum animum. Sed contra, quia dicit, humanitatem Christi Domini non perfici propriè per subsistentiam Verbi, sed solum per vnionem receptam in humanitate, quia subsistentia non causatur ab humanitate, licet causetur vnio ad eam; vnde ego sic euidenter arguo: Ergo etiam causetur vnio ad animum rationalem, quia tamen hic non causatur, non magis perficitur materia per animum, quàm non perficiatur humanitas Christi per subsistentiam Verbi, quia neuter in se causatur, vtriusque autem vnio causatur. Neque poteris respondere, discrimen esse, eò quòd animus etiam in se recipiat vnionem quàm non recipit Verbum; hoc enim nõ esset ad rem, quia hæc differentia bona est ad explicandum, quomodo animus in se perficiatur per vnionem, non verò Verbum: in ordine autem ad perficiendam materiam parum vel nihil conducit vnio in animo recepta, quia non perficitur materia per vnionem in animo receptam, sed per receptam in se, in quâ sunt æquales & humanitas respectu Verbi, & materia respectu animi rationalis; non ergo duo hæc tua principia coherant.

Secundò eam responsionem impugno ratione à priori: quia licet vnio sit via in genere vnionis, & ideo per illam animus reddatur vnitus, & consequenter communicans effectus formales qui ab vnione per se pendunt; in genere tamen motus, seu causalitatis, vnio non est via respectu animi, quia per illam animus nullo modo causatur, ergo perfectio, quæ communicatur à formâ per dependentiam sui, non potest ab animâ communicari mediâ vnione, quia per eam vnionem anima neque est neque sit dependens materialiter à materia. Confirmatur: in genere causandi materialiter, iuxta horum principia, omnino æqualiter se habet corpus & anima rationalis, quilibet enim causat suam partialem vnionem; ergo in genere causandi non est differentia, & tamen corpus est subiectum receptionis respectu animæ, & non è contrariò animus respectu corporis; ergo ratio subiecti aliunde est explicanda quàm ex causalitate in eo, ergo speciali & proprio conceptu subiecti, quod tu addideris præter causalitatem vnionis. Dicam ergo, consistere rationem subiecti, etiam si vnio non causetur neque à materia, neque ab animâ, sed per se in vtroque creatur.

Tertiò absolute ostendo, in doctrinâ, quàm 91 impugno, esse repugnantiam: admittitur enim, saltem diuinitus posse manere vnionem materię & formæ, sine illâ causalitate materię in illam (conseruatâ scilicet vnione diuinitus per creationem) quo casu additur, actu & eodem modo ac nunc perficiendam materiam. vnde sic argu-mentor: Actum perfici, non dicit actualement causalitatem materialem; ergo posse perfici, non dicit posse habere eam causalitatem. Consequentia est euidentis, quia si actu esse album v. g. non dicit actu nigredinem, bene inferitur, Ergo posse esse album, non dicit formaliter posse habere nigredinem.

Dices fortè, hanc formam argumentandi non valere; nam homo potest esse sine discursu, & tamen non sequitur, Ergo posse esse hominem, non dicit posse habere discursum; ergo similiter, licet possit esse actualis perfectio sine actuali motu, non sequitur posse esse sine potentia ad motum. Sed contra, quia essentia ipsius hominis 92 constituitur in potentia ad discurrendum, ideo non mirum, si homo non possit esse sine hac potentia, licet possit esse sine discursu. At in præsentia actualis perfectio materię non consistit in capacitate motus, sed in ipsâ receptione formæ; per hanc enim perficitur actu, non verò per capacitatem motus, quæ hic & nunc ad actum non reducitur; vnde bene infero, Actum perfici, ad æqualem prouenit à receptione, ergo posse actu perfici, prouenit ad æqualem ab hoc quod est posse recipere, & non erit necessum recurrere ad motum.

Dices fortè Secundò, formam huius consequentiæ posse etiam ostendi malam in libertate, vbi actus amoris liber non dicit actum contrarium, aut omissionem illius; potentia verò libera ad eum amorem, dicit potentiam etiam ad omissionem. Respondeo, ibi etiam esse longè aliam 93 rationem, tum quia in meâ sententiâ libertas actus est denominatio extrinseca ab ipsâ potentia ad vtrumque. Non potest autem esse actus liber sine formâ, quâ in ratione liberi constituitur: tum quia in omnium sententiâ, potentia libera essentialiter

tialiter est potentia ad duo opposita diuiniue; hoc autem non habet locum in aliis rebus seu effectibus formalibus. Si enim potest esse pulcher sine diuitiis, bene infertur, ergo ut possit esse pulcher, non est per se necessarium, ut possit esse diues. Ergo vel debes dicere, posse aliquam rem esse subiectum perfectibile etiam per formam, quam nec in se nec in vniōe possit causare, quod ego contendo: vel debes negare, posse actu esse subiectum etiam diuinitus, & actu perfici, nisi actu causet, quod etiam est contra te. Hæc circa in-
consequentiam.

94 Absolutè autem rem manifestè ostendo Primo hac ratione prudenti & fundamentali totius huius materiæ; quia distinctionem vniōis ab extremis, item & causalitatem extremorum in vniōem, non idèo ponimus, quia aliter nequeat concipi anima rationalis informans corpus, & hoc ab illa informatum; hoc enim bene concipitur à negantibus vniōem distinctam; sed eam idèo ponimus, quia in rerum naturâ possunt forma & materia manere, non tamen actu vnità, aut communicantes sibi effectum formalem, aut se complentes. Vnde inferimus, debere dari entitatem quamdam mediam, quæ sit vniō essentialiter connectens vtrumque extremum, ita ut nec diuinitus, nisi connectens, manere queat; quia separabilitas signum evidens est distinctionis realis.

95 Hæc est tota summa nostri discursus circa distinctionem vniōis. Iam autem ex hoc discursu quomodo infertur, vniōem vel formam mediâ vniōem non posse perficere materiam, nisi ea vniō producat materialiter ab ipsâ materiâ? Distinctio vniōis id non probat, ut per se constat: conceptus perficientis id non petit, quia (ut dixi) solum propter argumentum separabilitatis distinguitur vniō; & si illud cessaret, rectè intelligeretur informatio sine vllâ causalitate aut vniōe mediâ; ergo gratis omnino à te id requiritur, & tibi formas principia vniuersalia, quæ nullum habent in re solidum fundamentum, vnde non
96 video vllam repugnantiam in eo quod diuinitus dari possit vna forma, quæ non causetur à subiecto, licet tamen inseparabilis ab illo, & consequenter per se sine vniōe distinctâ connectatur; sicut vniō tenens se ex parte materiæ, per te non causetur ab animâ, à quâ tamen essentialiter pendet? In eo autem casu nihil materialiter causetur ab eo subiecto; non vniō distincta, quia non datur; non forma, quia (ut supponimus) licet non possit à subiecto separari, non tamen ab eo dependet materialiter, ergo potest esse ratio subiecti & formæ sine causalitate materiali, cum solâ receptione & informatione.

97 Dices, Non possum aliter intelligere, cur Verbum non sit subiectum vniōis, nisi hoc dicam. Sed contra, quia si cetera quæ requiruntur ad rationem subiecti proprij, non sunt indigna Verbo, & ea ei tribuis, certè causalitas, seu productio vniōis non deberet ei negari; quia hic conceptus formalis, ut talis, & secundum quod præcisè dicit productionem, non est conceptus imperfectus, sed potius perfectus, debetque Verbo non propter causalitatem, sed propter complementum, aut repugnantiam aliunde petitam, ad nouam in se perfectionem habendam, vel ob aliam rationem, negari ratio subiecti. Deinde, ei

negas rationem formæ respectu humanitatis, quod non potest reduci in eo quod nihil materialiter causet, nam forma, ut talis, non debet aliud in se materialiter recipere, aliàs daretur processus in infinitum formarum vnius supra aliam. Et patet per te, quia ipsa vniō non recipit in se aliam formam, & tamen ipsa denominat & perficit materiam, & est vera forma illius, ergo subsistentia Verbi non excluditur à ratione formæ per hoc quod nihil in se recipiat. Vide ergo vnde eam bene reijcias, & inde etiam eam ego tecum reijciam à ratione subiecti. Quid autem id sit, dicitur in materiâ de Incarnatione.

Confirmo totam doctrinam: quia (ut alibi insinuaui) nos nullam habemus efficacem rationem ad dicendum, subiectum aliquod causare materialiter formam; in se enim eam causalitatem non videmus: experientia autem de dependentiâ formæ à subiecto, non probat eam causalitatem, quia rectè potest pendere vnum ab alio, vel ut à termino, vel ut à subiecto adhesionis, etiam si ab eo non causetur materialiter (ut tu ipse dicis in vniōe tenente se ex parte materiæ, quæ non minùs pendet ab animâ à quâ non causetur, quàm à materiâ à quâ causetur) & ob hanc
99 rationem infra Disput. ix. à num. 51. contra nullos ostendam, creationem posse distingui à termino, & illi adherere, etiam si ab eo non causetur. Si ergo nulla experientia vel efficax ratio persuadet hanc causalitatem materialem, vnde infero, eam etiam diuinitus necessariam esse, ut vna res informet aliam? Certè id non nisi purè gratis & contra communem sensum à te dicitur: omnes enim supponunt, subiectum ut sic, aliud esse causationis, aliud receptionis; illud requirere causationem, hoc verò non. Confirmo rursus, ipsa causatio materialis est extra conceptum compositi, & ei accidentalis (ut & hi bene docent) quia actio & passio non sunt de substantiâ rei productæ, de quo infra. At ratio informationis & receptionis actualis est essentialis & intrinseca toti, ergo receptio seu informatio in suo conceptu non constituitur per eam causalitatem, ergo si per possibile vel impossibile, sine eâ
100 vel ordine ad eam daretur receptio, saluaretur tota ratio informationis. Malè ergo informationem & receptionem per hanc causalitatem explicas, sicuti si Angeli substantiam explicares per actionem quâ producit. Vnde concludo, subiectum sustentans, prout tale, esse disparatum ad rationem subiecti receptionis, & omnino extra conceptum illius.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid sit subiectum in communi & in particulari.

IAM ergo oportet explicare, quid sit subiectum in communi. Fateor hoc esse difficile; omnibus tamen Auctoribus eadem est difficultas. debent enim omnes admittere, rationem communem subiecti abstrahentis à subiecto informationis purè, & à subiecto etiam sustentationis, ut ex instantiâ corporis respectu anime rationalis constat. Ego putarem, subiectum sustentationis, prout tale præcisè, & prout contradistinctum à subiecto receptionis, magis pertinere ad
101

Cc 3 genus

genus causæ, & melius posse simul cum causâ efficienti sub vnâ genericâ definitione includi, quàm simul cum subiecto receptionis: hoc enim vt tale, est pars componens & perfectibilis, nihilque producens propriè. Illud verò nihil componit, sed purè producit, etiam si eius productio exigat naturaliter subsequi vnionem rei productæ, cum ipso quo differt à causâ efficienti, quæ talem vnionem non exigit, & conuenit aliquomodo cum subiecto informationis, quatenus eo ipso quod petit subsequi vnionem, petit etiam esse subiectum informationis; quod non sufficit, vt vnica definitione comprehendatur: causa enim & effectus, radix & res radicata formaliter, vt tales, non videntur posse vnâ definitione explicari. Ergo distinguendo prius v-

102

trumque subiectum, sic quodlibet seorsim definitio, fortè postea poterimus pro vtroque communem aliquam definitionem formare. *Subiectum sustentationis est, quod aliquid causat cum naturali exigentiâ, vt illud idem in se mediâ vnione recipiat, & ab eâ physice perficiatur.* Quæ definitio per se satis est clara. Subiectum verò informationis, quod iam reducitur ad rationem partis, potest sic definiti: *est illud quod in se incompletum est, & vnitur alteri à quo perficitur.*

Tò in se incompletum est genus ad subiectum & ad formam: ambo enim sunt in se incompleta, & per hanc excluditur putus terminus, qui non necessariò est incompletus. vnde ostenditur, substantiam Verbi nec formam esse, nec subiectum, quia in se completissima est.

103

Per rō vnitur per se alteri, excluditur subiectum præcisè causans, quod vt tale non vnitur, licet habeat vnionis exigentiā. Hinc autem videtur posse ab vtroque subiecto abstrahi cōmunis ratio, si nō vno ponatur vō formaliter, vel radicaliter. sed hæc magis est diiunctiua definitio, cuius vna pars in vno alia in altero reperitur, quā vna quæ tota in vtroque reperitur. Dicas ergo, si vnica vis habere, hoc modo, *subiectum est quod in se incompletum est, petique vnionem cum altero à quo perficitur*, hæc conuenit vtrique, quia sustentationis subiectum eam vnionem petit mediâ causalitate, informationis verò per se immediatè. Vtraque autem est vera exigentiā.

104

Maiores est difficultas in distinguendâ formâ à subiecto: sed hæc nobis cum aliis communis est, quia, cur corpus sit subiectum animæ, & non è contrariò, non potest per aduersariorum causalitatem explicari, quia (vt suprà ostendi) quælibet causat suam vnionem: anima verò rationalis neque causat neque causatur à corpore; quoad præsentem ergo difficultatem iam sumus in hoc æquales. Suprà Disput. 2. à num. 17. dixi, cur aliquid vocetur *subiectum*, aliquid *forma*, id huc applica. Dixi autem, subiectum differre à formâ in eo, quod ad eam præsupponitur; ergo vt hæc definitiones subiecti bonæ sint, addatur hoc illis, & breuius sic definitur, *subiectum est quid incompletum & primum ad eam rem cuius vnionem petit vt ab eâ perficiatur.* Iam enim hoc modo etiam forma distinguitur.

105

Hinc concludo, non bene inferri à nonnullis, ex eo quod res incapax motus non possit perfici, debere è contrariò eam quæ perficitur, esse causam materiale; sufficere enim si recipiat etiam sine causalitate: tunc enim eo ipso mutatur seu

mouetur; quod ostendi suprà ex communi sensu Theologorum & Philosophorum in animâ rationali, quia per illam & per vnionem mouetur materia, & tamen solam vnionem causat. Item si actus liberi Dei essent quædam formalitas modaliter à Deo (vt dixit Caietanus) distincta, & ea in tempore inciperet, etiam si non causaretur materialiter à Deo, sed solum in ipso reciperetur, in omnium sententiâ Deus mutaretur. Concludo ergo, motum non exigere ex conceptu suo eam causalitatem prout hucusque ostensum est; nisi fiat questio de nomine circa significatum huius vocis.

SUBSECTIO TERTIA.

Quid sit terminus intrinsecus.

Vt plenius, quid sit subiectum, intelligatur, oportet hñc aliquid de termino intrinseco explicare, & eius differentiam à subiecto declarare. Res hæc valde difficilis est. Dicunt nonnulli, terminum intrinsecum esse, qui ex conceptu suo ita attingit aliud, vt petat illud sibi intimè penetratum. Sed contrâ Primò, quia Deus respicit hoc modo creaturas omnes: petit enim essentialiter esse intimè illis præfens, quas tamen non respicit vt terminum intrinsecum. Secundò, non omnis terminus debet esse intimè præfens hoc modo, vt patet in vnione continuatiuâ, tenente se ex parte vnius extremi, quæ respicit aliud extremum, vt terminum intrinsecum, & tamen non sunt penetratæ, sed contiguae. Contiguitas autem immediata, etiam in multorum sententiâ, requiritur inter causam & effectum; aiunt enim, nec operando in medio, posse causam in distans operari. Quæ sententiâ, licet aliunde sit falsa, non tamen idè quia sequeretur ex eâ, causam esse intrinsecam effectui: ergo esse terminum intrinsecum, non consistit adæquatè in eâ exigentiâ intimæ contiguitatis. Vnde merito illi reiciuntur, qui dicunt, idè Verbum esse terminum intrinsecum vnionis hypostaticæ, quia si per impossibile Verbum non esset vbique, ex vi tamen vnionis deberet fieri intimè præfens humanitati: reiciuntur, inquam, quia hi solam petunt præsentiam localem, quomodocumque id explicent, quod manifestè iam reiectum est.

Secundò alij apud P. Hurtadum hæc Disputat. v. num. 86. aiunt, terminum intrinsecum esse illum, qui cum re quam terminat init compositionem intrinsecam. Hæc reicitur à nonnullis, quia actio respicit vt terminum intrinsecum, rem productam, cum quâ tamen nullam facit compositionem. Sed hæc impugnatio nulla est; quia licet actio non faciat substantialem compositionem cum termino producto, facit tamen accidentalem per se, non minus quàm ex albedine & subiecto; illa enim denominatio producti, quandoquidem est intrinseca, debet esse per vnionem, non quidem distinctam ab ipsâ actione, sed per ipsam; quia est modus intrinsecus termini, idèque vnitur per se illi. Et hoc ab omnibus dicendum est independenter ab hac questione de conceptu termini intrinseci, & ipsemet arguens fatetur, omnem terminum intrinsecum talem habere vnionem. Secundò idem impugnatur, quia illa declaratio relinquit tam obscuram questionem,

ac

ac si nihil fuisset dictum: quia aequè difficilis conceptu est intrinseca compositio, ac terminus intrinsecus. Hæc etiam impugnatio nulla est, quia (vt statim constabit) quid sit intrinsecè componere, magis est notum quàm intrinsecè terminare. Melius ergo impugnantur, quia hæc etiam conuenit formæ & subiecto, ergo non est propria definitio termini intrinseci. Pater Antecedens, quia etiam forma & subiectum ita vniuntur, vt faciant compositionem intrinsecam, item forma & subiectum inuicem referuntur; vbi ergo est differentia puri termini intrinseci, à subiecto & formâ?

Reiectis aliis sententiis, nonnullus ita definit: *Terminus est id, ad quod refertur aliqua res, quæ illi non est extrinseca, & quæ ab illo non pendet in genere causæ materialis, nec alius intrinsece.* Ad-
dit, non esse mirandum, per negationem terminum explicari, multa enim hoc modo definiuntur communiter. Ego benè admitto, multa per negationem defini; verum ipsammetrem positiuam, quæ definitur, explicare per negationem negationis ipsius, hoc non vidi vquam
benè fieri: perinde ac si quis interrogaret, *quid est lux?* responderetque alius, *quod non est tenebra.* Ratio huius est manifesta, quia carentiæ nobis non sunt notæ, nisi ex terminis positiuis quos negant. Vnde si vel terminus positiuus est ignotus, vel est idem de quo agitur, non potest per negationem illius aliquid explicari. Iam verò id fieri in præfenti, patet, quia difficultas tota est ratione illius particulæ *intrinseci*, quia ratione illius redditur difficilis intellectus *terminus intrinsecus*: illa autem declaratur per negationem *extrinseci*, extrinsecum autem est negatio intrinseci. Vides ergo, nihil hic explicari? Confirmo: tanta difficultas est in explicando termino extrinseci, quanta in termino intrinseci, vt consideranti patebit; quia sunt priuatiue opposita, & explicato vno, aliud eo ipso intelligitur; ergo non
benè vnus per alium explicatur. Vnde in humanitate Christi tota difficultas est in explicando, cur Verbum non se habeat extrinsecè, cui difficultati non præbet faciem hæc definitio. Secundò, si *terminus intrinsecus* est aliquid per se clarum, tunc facilius hoc modo dicere potuisset: *Terminus intrinsecus est, qui vnitur, & non extrinsecè cum alio, neque in genere causæ materialis aut formalis.* nam per verbum *vnitur*, magis quàm per *respicitur*, explicatur intima connexio vtriusque. Ego in hac quaestione, sicut etiam in aliis, suppono, nos debere deuenire ad aliquos terminos vel conceptus ex se, si non euidenter, saltem probabiliter notos, quos non possumus amplius explicare, aliàs in infinitum pergeremus ex vno ad aliud. Hoc posito, dico, quid sit vnio seu nexus duarum rerum inter se. Concipimus id ex materialibus & crassis exemplis, quibus videmus vnā rem vni-
112 ti, coniungi, conglutinari cum aliā. Hinc dicimus: *Vnio est nexus duo inter se connectens*, qui conceptus non potest à nobis amplius explicari, nisi summum excludendo imperfectionem connexionis, materialis quam videmus, quæ non fit immediatè, sed per corpus glutinosum interpositum: physica autem fit immediatè per rem aliam, quæ immediatè est in ipsis rebus vnitis, vel in aliquā illarum, vt suprà dixi.

Ex his dico, terminum intrinsecum esse illum

qui verè & per se vnitur alteri, & non in genere causæ materialis vel formalis. Quoad exclusionem hanc vltimam conuenio cum Auctoribus è num. 109. & per eam ponitur differentia puri termini intrinseci à subiecto & formâ; quæ, licet sint intrinsecus terminus inter se, non tamen puri termini: & ex defectu huius particulæ dixi suprà, definitionem puri termini, secundo loco positam, non esse bonam, nec adequatam. Primam partem definitionis, *quæ verè vnitur per se*, pono tamquam rationem genericam ad purè terminum, & ad subiectum & formam; & in hoc conuenio cum secundâ definitione suprà positâ; puto autem ex se esse eos terminos probabiliter notos. Alij verò termini qui sunt loco differentiar, noscuntur, si sciatur quid sit subiectum, quid forma: tunc enim sciatur quid sit, non vniri per modum subiecti & formæ, & consequenter sciatur, quid sit terminus purè intrinsecus. Quid autem sit subiectum, suprà dixi Subsectione 2. quid sit forma, dicam infra: vtrumque autem à me explicatur, & non per negationem termini puri, ne faciam vitiosum circulum.

Hinc deduco, Verbum diuinum esse terminum intrinsecum, quia verè & propriè vnitur humanitati (vt Fides docet) non verò esse subiectum aut formam, quia non est in se incompletum, quod requiritur ad rationem subiecti, iuxta dicta suprà, & ad rationem formæ, iuxta infra dicenda. Vnde concluditur, necessariò esse purè terminum intrinsecum. Hæc in re ita à sensibus alienâ mihi occurrunt: si clariùs aliquis eam explicuerit, illi libenter acquiescam.

SUBSECTIO QVARTA.

Vnio recipitur in vtroque extremo.

ADVERTE, eos qui non distinguunt productionem formæ ab vniōe, teneri non tenere vnionem vt in subiecto sustentationis in formâ. Ratio est, quia productio nequit habere pro subiecto sustentante ipsum terminum productum: sequeretur enim, idem causare se ipsum, nam causaret productionem sui, quod formalissimè est se ipsum causare; hoc autem omnino repugnat, de quo infra P. Suarez Disp. xiii. Metaphysicæ, sect. 9. circa 2. difficultatem de subiecto vnionis, asseriteam recipi in solâ formâ: tota enim agentis efficientia eò præcisè tendit, vt educat formam ex materiâ, & consequenter vt ponat vnionem formæ in ipsâ formâ. Non video huius consequentiæ vim: licet enim tota vis agentis tendat ad educationem formæ, non idèò vnio debet poni in solâ formâ; sicut neque educio ipsa formæ ponitur in formâ, etiam si ea educio solum tendat ad formam extra causas ponendam. Secundò, agens intendit facere hominem, leonem, &c. ad hoc autem non potius requiritur vnio in formâ, quàm in materiâ.

P. Vasquez eam etiam ponit in solâ formâ, idèò tamen, quia hæc determinatur ad materiam. Sed contrâ: quia etiam materia determinatur ad formam, est ergo par ratio.

Idèò alij eam ponunt in solâ materiâ, quia si vtraque pars esset subiectum vnionis, vtraque deberet supponi producta ante vnionem; atqui forma materialis non potest intelligi producta ante-

antequam vniatur, ergo non potest esse subiectum vnionis. Probatur Minor, quia causalitas materialis includit formaliter vnionem, per quod differt à causalitate efficiendi, quæ eam non includit, ergo non potest intelligi causalitas materialis sine vnione; sed forma non potest esse ante suam causalitatem, ergo neque ante vnionem, ergo nec subiectum vnionis.

Non virget hæc ratio, quia (vt paulò antè dixi) causalitas materialis formaliter non includit vnionem, sed illam exigit pro eo instanti reali in quo est, quo sufficienter differt à causalitate efficiendi nullatenus eam vnionem exigente: vnde rectè potest in aliquo priori intelligi forma producta materialiter à materiâ, etiam si in illo priori non intelligatur vnita illi, sed solum intelligatur petens eam vnionem. Imò valdè probabile censeo cum P. Hurtado Disput. 5. §. 27. posse de potentiâ absolutâ manere formam productam materialiter à materiâ, non tamen illi vnitam, etiam pro toto instanti reali; neque enim vlla est ratio cogens ad asserendum, inter causalitatem materialem & vnionem reperiri connexionem ita essentialem, vt à Deo separari non possint: sufficiens enim, si detur connexio naturalis, per quam sufficienter differt à causalitate effectiua, quæ nullatenus eam vnionem nec naturaliter exigit.

118 Igitur dicendum censeo, Vnionem subiectari in vtroque extremo, vt in subiecto receptionis & sustentationis. Hæc est communior. Probatur quoad primam partem de receptione, quia non est vlla ratio, cur specialius eam ponamus in vno quàm in altero: vtrumque enim æqualiter vnitur alteri, & vtrumque incompletum est substantialiter, egerque perfectione ab vnione communicandâ, ergo hæc est in vtroque, vt in subiecto receptionis. Quoad secundum, verò de sustentatione, eodem etiam argumento, quia non est vlla ratio, cur debeat magis ab vno extremo quàm ab altero causari; vtrumque enim videtur æquè potens, applicatum, &c. & vnio æquè ab vtroque pendens, ergo æquè ab vtroque causabitur. Confirmatur tota Conclusio: quia licet

119 (vt hucusque ostendi) possit intelligi, quâ ratione res aliqua intrinsecè vniatur per vnionem, cuius tantum sit terminus intrinsecus (vt patet in Verbo diuino humanitati vnito) negari tamen nequit, quin difficulter percipiatur & explicetur, in quo sita sit essentia purè termini intrinseci; facile autem intelligatur, quâ ratione possit extremum vniri per formam in se receptam. Non est ergo, cur in præsentem ponamus vnionem in vno extremo vt in subiecto, & in alio vt termino; sed æquius erit, eam ponere in vtroque vt in subiecto receptionis, quæ erat prima pars nostræ sententiæ. Quod verò vtrique pars debeat esse subiectum etiam sustentationis, constat à simili de omnibus aliis formis, quas ponimus dependentes materialiter à suis subiectis, exceptâ rationali, quia creatur; & exceptâ etiam ipsâ actione creatiua, respectu sui termini, propter specialem difficultatem: quia scilicet actio non potest causari

120 vilo modo nec materialiter à suo termino (de quo fusiùs infra) vbi autem cessant rationes difficultatis, semper dicimus, subiectum informationis esse etiam subiectum sustentationis. Idem ergo erit de vnione respectu formæ & materiæ, sicut

etiam de subsistentiâ dicam suo loco, propter eandem rationem in vtroque extremo recipi & causari materialiter. Neque video vbi in hoc modo discurrendi inuenerint aliqui recentiores inconsequentiam quam obicere possent. Hinc intelliges, quid sit in vnione informatio & materializatio; illa enim eadem vnio vt comparata cum materiâ, & quatenus per eam materia vnitur formæ, dicitur materializatio; quatenus verò eadem vnio tenet se ex parte formæ eam vnientis materiæ, dicitur informatio: qui duo conceptus non realiter (vt P. Hurtadus vult) sed ratione distinguuntur, quatenus possumus concipere vnionem recipi in materiâ, non concipiendo eam recipi in formâ, & è contrario.

Sed Primò obicies: Si vnio causaretur materialiter à materiâ & à formâ, darentur duæ causæ totales illius, quod naturaliter repugnat. Nego sequelam: quia non potest vnio sine vtraque re conservari, inde vtraque efficit vniam causam totalem, qualibet autem partialem.

Secundò: Res materialis non potest subiectari in re spiritali, ergo neque vnio humana in animâ rationali. Sed hoc suprà reiectum est, & fusiùs reicietur Disputatione I. de Animâ, à n. 99.

SVBSECTIO QVINTA.

An vnio possit creari.

121 QVÆRITVR, vtrum vnio possit de potentiâ absolutâ creari, id est, ita vnire materiam & formam inter se, & ipsa vniri cum vtraque, vt tamen non causetur ab illis materialiter, sicut anima rationalis, licet sit vnita materiæ, non tamen ab illâ causatur. Respondeo, probabile esse, id non repugnare, licet enim vnio se ipsâ partibus vniatur, ideoque non possit esse nec de potentiâ absolutâ non vnita illis, non tamen causatur se ipsâ ab illis, sed per causalitatem distinctam; Deus autem potest supplere defectum causæ in ordine ad terminum productum ab eâ causâ, si per actionem distinctam ab ipso termino producat, & infra fusiùs probabitur, ergo poterit Deus se solo sine concursu materiæ & formæ vnionem conservare, quo casu compositum verè crearetur in ratione compositi, quia vt sic reduplicat supra vnionem, quam supponimus creatam. Imò etiam omnes partes illius possent

122 creari: si enim potest creari vnio, à fortiori poterit & ipsa forma substantialis; nihil ergo esset tunc in illo composito quod non crearetur. Hic se defatigant aliqui, inquirentes, cur materia prima dicatur etiam naturaliter creata, quandoquidem ipsa includit vnionem partium, quæ non creatur, sed generatur, non minus quàm vnio humana. Ego ab hac difficultate facile me expedio, quia puncta materiæ sunt verè & propriè materia; illa autem puncta non includunt vnionem, ac propterea verè ratione illorum dicitur creari materia, quod non contingit in partibus essentialibus: quia qualibet seorsum sumpta, nec est nec dicitur homo, sed illæ prout vnitæ, vt sic autem non creantur naturaliter, sed generantur, etiam diuinitus, vt dictum est, possunt etiam vnio creari.

123 Hic tamen aduerte contra ponentes materiam essentialiter diuisibilem sine vllis punctis mat-

materia, difficulter, imò vix posse argumento responderi; ipsi enim nulla alia puncta in continuo admittunt, nisi vniiones, ex parte verò ipsius materiae nulla puncta, nullas lineas, nihil indiuisibile. Vnde sic argumentor euidenter: Non solum non datur actu punctum materiae carens vniione, sed neque prout distinctum ab vniione, nihil est indiuisibile, imò neque concipi potest in quantitate iuxta horum principia; ergo non minus est essentialis materiae vniio aliqua, quam est essentialis homini. Probo euidenter & ad hominem consequentiam, quia idem de essentiali hominis est vniio, quia sine vniione non potest concipi homo; sed sine vniione non potest concipi materia, ergo etiam de essentiali materiae est vniio.

115 Dices, Etiam homo non potest existere sine aliquibus modis, qui tamen non sunt de essentiali hominis. Sed contra, quia non solum materia non potest in tua sententia existere sine vniione, sed neque concipi; alias iam conciperentur & darentur indiuisibilia materiae, quae tamen per vniionem constituerent rem diuisibilem seu partem, quod per hos omnino repugnat, qui docent, exceptis vniionibus nihil indiuisibile concipi posse in materia; at homo, & aliae substantiae, licet existere nequeant sine aliquibus modis, possunt tamen saltem concipi sine illis, imò prius natura ad illos concipiuntur; vnde bene inferitur, eos non esse de hominis essentiali. Confirmo argumento etiam his valde familiaribus, & peto, an si per possibile vel impossibile à materia separaretur omnis vniio, maneret materia vel
116 non. Si non, ergo vniio est de essentiali materiae: si verò maneret materia, necessario deberet esse indiuisibilis, quia sine vniione non posset esse diuisibilis. ergo etiam nunc posita vniione sunt vera puncta indiuisibilia materiae, licet vnita & constituta totum diuisibile, quod à te negatur. Probo euidenter consequentiam: quia vniio non

tollit indiuisibilitatem punctorum inter se, sed ea inuicem connectit, vt per se patet. Et hoc argumentum notandum est pro his quae agentes de Continuo, Deo dante dicemus. Ipso autem exemplo de modis confirmo rursus hanc doctrinam: quia enim vbicatio non est de essentiali hominis (si enim per impossibile illa non daretur, maneret homo & idem qui nunc, sed non maneret vbicatus, quia in isto effectu iam includitur vt pars ipsa vbicatio) ergo si dicis vniionem non esse de essentiali materiae, teneris fateri, eam ablatam per impossibile, mansura sola indiuisibilia, quae insuper essent verè materia; & tunc infero, iam nunc etiam esse indiuisibilia, sed vnita: vel si negas tunc mansuram materiam, necessum est dicas, de eius essentiali esse vniionem; quia vt bene etiam contra Connotantes argumentaris, ablato per possibile vel impossibile solo illo quod est extra essentialiam rei, non potest dici, per locum intrinsecum rem illam petire. ergo si vniio partium non est de essentiali materiae primae, eam vniione sola per impossibile ablatam, deberet manere materia; vel si hæc non maneret, ergo vniio erat aliquid essentialiter componens materiam, sicut vniio humana hominem, quod contendo.

Subodoratus est hanc difficultatem in sua sententia nonnullus, idem confugit ad sententiam de solis punctis finitis, vt obiectioni supra nu. 125. propositae responderet, additque, in sua etiam sententia non habere vim, quia materia id habet eò quod ex suo conceptu est semper diuisibilis. Admitto hoc illi, sed inde vrgeo argumentum: quia si de conceptu materiae est diuisibilitas, & de conceptu diuisibilitatis est vniio de primo ad vltimum, de conceptu materiae erit vniio, sicut de conceptu hominis est vniio essentialis; ergo materia non creabitur naturaliter, non factis ac non creatur homo. neque video vllam vel apparentem euasione.

DISPUTATIO QUINTA.

De Toto composito.

SECTIO I.

Totum non differt à partibus
& vniione.

1 **R**IPPLVM potest habere solum hæc difficultas. Primus est, vtrum compositum addat aliquid supra materiam & formam simul sumptas, quo sensu agitur à Conimbricensis hic cap. 2. quest. 1. art. 1. vbi docent, probabile esse, addere aliquid aliud. Verum in hoc sensu explicata est à nobis hæc difficultas Disput. iv. Sect. 1. vbi ostendimus, compositum addere supra partes vniionem distinctam ab illis; imò in rigore hoc non est disputare, vtrum totum distinguatur à partibus & vniione, sed solum vtrum distinguatur à partibus solis.

114 Porro vniionem esse de essentiali hominis (idem est in aliis compositis) & non esse conditionem

extrinsecam vt sit homo, probatur argumento à nobis sapè facto contra Connotantes: quia sola ablata vniione inter animam & corpus, omnibus licet aliis per possibile vel impossibile manentibus, non manet homo; ergo sine vniione non manet tota essentiali hominis, ergo vniio est aliquid de eius essentiali. In hoc non oportet magis hærrere.

Secundò quæri potest, vtrum compositum 2 distinguatur ab omnibus suis partibus, & vniione illarum. Et in hoc sensu videtur explicatis terminis euidentissima pars negatiua: nam vel illud, quod potest dici addere compositum supra omnes partes & vniionem, est aliquid ipsius compositi, vel non. si non est aliquid compositi, ergo compositum non illud dicit, ideoque nec addit illud supra omnes partes: si verò illud est aliquid compositi, ergo iam est pars compositi, ergo intrinsecum partium compositi numerum, ergo supra omnes partes & vniionem nihil potest addere compositum.

Obiicies Primò: Totum generatur & corrumpitur,